

Posudek diplomové práce KLÁRY ČIŽINSKÉ

Verbonominální kompozita v italštině a v portugalštině

FFUK, Ústav románských studií

Diplomantka si vytkla poměrně náročný a ambiciozní úkol, pro jehož řešení ji předurčují její oba romanistické obory, totiž prozkoumat ze synchronního pohledu verbonominální kompozita v italštině a v portugalštině, přehledně je klasifikovat a situaci v obou jazycích porovnat. K výzkumu využila italského korpusu *la Repubblica* a portugalského *CETEMPúblico*. Jde korpusové zpracování dvou rozšířených deníků, jejichž jazyk zaručuje větší aktuálnost lexika, včetně neologismů, než je tomu v případě slovníků, kde heslář pracuje s novotvory už prověřenými, a tedy se zpožděním proti aktuálnímu úzu. Autorka přesto výsledky výzkumu v korpusech s výkladovými slovníky porovnává. Využívá k tomu *Dicionário da Língua portuguesa* a *Lo Zingarelli*.

Ještě než se diplomantka pustí do průzkumu uvedených korpusů, důkladně v 1. kapitole (s. 9-20) vymezuje předmět zkoumání. Přináší nejběžnější definice kompozice obecně, vymezuje ji vůči konkurenčním slovotvorným procesům a postupně se zabývá kritérii fonologickými, morfologickými a syntaktickými, poté si všímá klasifikace kompozit podle slovního druhu jejich členů a nakonec se stručně zmiňuje o kritériích sémanticko-konceptuálních.

V následující kapitole (s. 21-31) se pak věnuje kompozitům v románských jazycích a v klasifikaci znovu vychází z kritérií fonologických, morfologických a syntaktických.

V pořadí třetí oddíl (s. 32-49) zužuje problematiku na skupinu, která je vlastním předmětem diplomové práce, a to kompozita verbonominální. Ta jsou v této kapitole představena v komparativním pohledu napříč hlavními románskými jazyky.

Následují dvě ústřední kapitoly, v nichž je zachycen výzkum v korpusech. Ve čtvrté, nejobsáhlejší kapitole (s. 50-73), je to korpus italský. Autorka nejprve stručně nastiňuje metodologii svého zkoumání. Vybírá 18 slovesných bází, které považuje za nejproduktivnější. Pokouší se vymezit fonologicko-ortografické restriktce a konstatuje, že italština dává přednost tvarům amalgamovaným před tvary s pomlčkou (spojovníkem? divisem?). Mnohdy obě varianty koexistují. V podkapitole o restrikcích morfologických zkoumá zejména tvary plurálu, kde lze vysledovat jisté tendence, relativně často však je úzus pouhou konvencí. Pohled na syntaktické vztahy členů ukazuje, že až na nepatrné výjimky do kompozit vstupují slovesa tranzitivní s komplementem. Oddíl věnovaný sémantickým restrikcím analyzuje tematické okruhy jmenné složky a typy sloves. Podle četnosti výskytu jsou postupně uvedeny předměty a nástroje, životní činitelé, názvy živočichů a rostlin a přírodní jevy. Ve verbální složce se vyskytují slovesa dějová, zatímco stavová nebyla zjištěna. Poté se autorka pokouší určit lexikální a referenční kategorii kompozit a v závěru kapitoly zkoumá jejich produktivitu. Porovnává výstupy své analýzy s dalšími autory a slovníky (Zingarelli a zprostředkovaně GRADIT), zjišťuje četnost výskytu hapaxů i lemmat.

Obdobně je zpracována 5. kapitola (s. 74-90), týkající se verbonominálních kompozit v portugalštině. Autorka konstatuje analogie i odlišnosti mezi oběma jazyky a své poznatky pak shrnuje v přehledném Závěru (s. 91-94). Následuje bibliografie a cizojazyčná shrnutí, mezi něž jsou vsunuty cenné přílohy (s. 96-102) s abecedními seznamy všech zachycených kompozit ze sémantického hlediska, autorkou vymezené jako lexikálně-konceptuálního pole jmenné složky, nejprve v italštině, poté v portugalštině.

Klára Čížinská odvedla velmi kvalitní práci. Při vyhledávání v korpusech a analýze získaných dat postupuje koncepčně a metodologicky správně. Vedle toho, jak vyplývá už z rozsahu prvních tří kapitol, se důkladně seznamuje s existující literaturou a velmi dobře vymezuje předmět výzkumu. Považuji za úctyhodné, s jakým množstvím textů od řady autorů v různých jazycích se seznámila. Na práci oceňuji nejen velmi solidní odborný přístup, ale i systematický postup, který nepomíjí žádnou složku a vyžaduje velké zaujetí a trpělivost.

Zjištěné závěry jsou argumentačně podepřeny, mají vysokou věrohodnost a zajímavě korespondují s dosavadními výzkumy. Také po formální stránce odvedla diplomantka takřka bezchybnou práci, vyjadřuje se korektně a kultivovaně, v textu se prakticky nevyskytují chyby. Práce je logicky členěna a pěkně graficky upravena. Připojuji jen několik drobných připomínek spíše formálního rázu:

Opakovaně (s. 37, 59, 92) se mluví o *elizi* jména při vzniku některých kompozit. Jde o elipsu, elize je vypuštění hlásky.

Tvar *hyfen* (*passim* v celém textu) považuji za poněkud hybridní. Anglicky *hyphen*, česky spojovník, možná – kvůli místu – z typografie vypůjčený *divis* (nikoli oddělník – s. 36).

Na s. 53 se mluví o *radoppiamento fonologico* (mylně psaném – právě v něm se *raddoppiamento* projevuje). A naopak v uvedeném příkladu (*contattempo*) k němu nedochází.

S. 57: [slova] „od nichž se plurál netvoří“ – patrně by bylo přesnější, že zůstávají v plurálu neměnná. Mezi uvedenými příklady singuláru je *ossa* plurár.

Passim: prof. Bisetto je skoro všude s přesmyčkou *Antoinetta*.

S. 35 a 95 (bibliografie) HENDRYCH, správně Hendrich.

S. 38: část textu se ve dvou odstavcích opakuje.

Opakuji, že práci Kláry Čížinské považuji za velmi zdařilou. Diplomantka prokázala schopnost jasně vymezit téma práce, dobře se orientovat v rozsáhlé sekundární literatuře, provést po koncepční i věcné stránce výborně zvládnutou analýzu, utřídit poznatky a porovnat je s dosavadními výzkumy. Práci jednoznačně navrhuji k obhajobě a hodnotím ji jako výbornou.

V Praze 11. 6. 2012

Mgr. Jiří Špaček
oponent diplomové práce